

payments. Taking into account the requirements of today, we have optimized the scheme of the accounting of settlements with employees for remuneration of labor and other social security payments.

Keywords: *accounting, settlements for the payments to employees, primary documents, registers of analytical and synthetic accounting.*

УДК 657:634.1

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Н.О. Шевченко, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва

Проаналізовано діючий стан обліку основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. Виявлено та дано оцінку основних проблем, пов'язаних з обліком основних засобів. зроблено висновки про необхідність удосконалення обліку основних засобів при їх довготривалому використанні.

Ключові слова: *облік, витрати, основні засоби, консервація, методи нарахування амортизації, вартість, переоцінка.*

Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності. Глибокі кризові явища у економіці країні, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів.

В умовах транзитивної економіки оновлення основних засобів потребує відповідних інвестицій. В інвестиційній діяльності особливого значення набуває проблема формування джерел інвестиційних ресурсів. Цей процес, як свідчить практика господарювання, достатньо складний, оскільки припускає використання декількох різноманітних за своєю економічною сутністю джерел: внутрішніх та зовнішніх. У масштабах держави таким джерелом є внутрішній валовий продукт.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку, аналізу та контролю основних засобів зробили провідні вчені-економісти: С. Голов, Л. Городянська, В. Жук, З. Задорожний [8], Г. Кірейцев, Я. Крупка, Л. Сук, П. Сук, С. Хома, Н.І. Дорош, А. Борисов, Ф. Бутинець, Р. Хом'як та інші.

Однак, викладені ними результати досліджень щодо покращення обліково – аналітичного забезпечення управління основними засобами, особливо щодо управлінського обліку основних засобів є недостатнім і тому потребують удосконалення і уточнення.

Методика досліджень. Методологічною основою дослідження є концептуальні основи та стандарти обліку. При проведені аналізу проблем обліку основних засобів використано аналітичний, монографічний, порівняльні

методи, а також абстрактно – логічні підходи до побудови обліку в сільськогосподарських підприємствах. Джерелами інформації стала інформація з бухгалтерських та фінансових документів сільськогосподарських підприємств Звенигородського району.

Результати досліджень. Облік основних засобів є важливою ланкою в сфері бухгалтерського обліку та звітності. Його вдосконалення значною мірою може призвести до позитивних змін в діяльності підприємств та соціально – економічному житті країни в цілому.

Організація будь-якої підприємницької діяльності розпочинається з формування матеріально-технічної бази, відсутність якої робить неможливим ведення господарської діяльності підприємства.

Через низький рівень технічного забезпечення щорічно в Україні не обробляється близько 4 млн. га орних земель, а на тих, що обробляються, вирощуються низькі врожаї. За результатами наукового дослідження А. В. Блоха зазначає, що через застарілі та малопродуктивні зернозбиральні комбайни в Україні щорічно втрачається близько 5 млн. тонн зерна, що еквівалентно 800 млн. дол. США [2].

Функціонування господарської одиниці супроводжується не тільки оприбуткуванням, а й вибуттям основних засобів, яке відбувається різними шляхами. Зважаючи на роль місце основних засобів в діяльності підприємств, в науковій літературі приділено багато уваги теоретичним та практичним питанням їх обліку, проте єдиної думки, щодо визначення змісту терміну «основні засоби» та шляхів вибуття даного виду активів, науковцями не досягнуто.

В Податковому Кодексі, в свою чергу, відмовилися від поняття «основні фонди» на користь «основних засобів», що свідчить про наближеність Кодексу до положень бухгалтерського обліку. Проте, таке наближення не є повним, адже грошове обмеження віднесення до складу основних засобів залишилося, хоча і зросло від 1000 грн. до 2500 грн. Порівнюючи дефініції представлені в П(С)БО та міжнародних стандартах можна зробити висновок про їх подібність, яка зумовлена тим, що при написанні українських стандартів бухгалтерського обліку міжнародні стандарти використовувались як основа [15].

Найактуальнішим питанням обліку основних засобів є їх класифікація. У Податковому Кодексі України зазначено 16 груп основних засобів, назва яких збігається з субрахунками бухгалтерського обліку та практично повторює їх класифікацію в П(С)БО 7.

Наведена класифікація має певні відмінності, зокрема відсутня окрема група під назвою «Інші необоротні матеріальні активи», яка б відповідала даним субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи». Виходячи з логіки, ці активи мають відноситися до групи 9 «Інші основні засоби». Одночасно до класифікації введена група 16 «Довгострокові біологічні активи», яка відповідає даним синтетичного рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи» в бухгалтерському обліку.

Така систематизація максимально зблизила бухгалтерський і податковий облік та полегшила роботу бухгалтера. Відповідно до цих груп, встановлено мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів для нарахування амортизації. Проте, визначення поняття «ліквідаційної вартості» в Податковому кодексі немає.

Звідси випливає, що підприємство при встановленні терміну корисного використання об'єкту ліквідаційну вартість частіше за все приймає за нуль або 1 грн., а чи можливо це? На нашу думку не можливо, тому коректніше було б за ліквідаційну вартість приймати законодавчо визначений відсоток від балансової вартості об'єкта.

Згідно Податковому кодексу, нарахуванню амортизації з 01.04.11 р. повинна передувати інвентаризація основних засобів. У випадку, якщо загальна вартість груп основних засобів у бухгалтерському обліку менше загальної вартості у податковому обліку, виникає тимчасова різниця, яка амортизується як відокремлений об'єкт з використанням прямолінійного методу протягом трьох років [2].

Варто відмітити, що при введенні об'єкта основного засобу в експлуатацію дуже важливим є не лише визначення приналежності об'єкта основних засобів до відповідної податкової групи, але і вибір рекомендованого методу амортизації, та обов'язкове його визначення в Наказі про облікову політику.

На практиці одним з важливих є питання переоцінки основних засобів, так як вони найчастіше займають досить значну питому вагу серед необоротних активів. При цьому виникає питання, щодо моменту з якого підприємство вже може переоцінювати ці необоротні активи у випадку відмінності їх балансової вартості від ринкових цін.

Згідно методологічних вимог, що висуваються на нормативному рівні порогом суттєвості для проведення переоцінки або відображення зменшення корисності об'єктів основних засобів може прийматися величина, що дорівнює 1% чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10% відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості [7].

Ми погоджуємося з Івановою Н.А. що проблемним і практично нерозв'язаним на сьогодні є питання ведення первинного обліку основних засобів, точніше типових форм первинної документації з обліку наявності та руху основних засобів. Так, з часу затвердження пакету типових первинних документів з обліку основних засобів відбулися істотні зміни в організації бухгалтерського обліку основних засобів [9]. Проте змін у типових документах з обліку основних засобів не прослідковується.

Ще одною є проблема, щодо обліку матеріальних активів, які передаються в оренду іншим особам. Одночасно вони є основними засобами та інвестиційною нерухомістю, тому їх облік має регламентуватися однаковими узагальненими методичними рекомендаціями.

Проблематика виявлена у кореспонденції рахунків з обліку реалізації основних засобів, рекомендованої Міністерством фінансів України, оскільки вона є неповністю обґрунтованою. Облік необоротних активів і груп вибуття, утримуваних для продажу, на субрахунку 286 є неаргументованим, оскільки суперечить назві класу 2 «Запаси», рахунки якого призначені для обліку оборотних активів, а всі необоротні активи слід узагальнювати на рахунках класу 1 «Необоротні активи».

Часто на підприємствах складаються такі обставини, що частина об'єктів основних засобів тривалий час не використовується. Враховуючи, що на всі

об'єкти, амортизація нараховується незалежно від інтенсивності їхнього використання, це призводить до завищення собівартості продукції за умови, що певна частина основних засобів не бере участі у виробництві. У зв'язку з цим, на нашу думку, доцільно в таких випадках їх законсервувати, що дає змогу підприємствам не нараховувати за цими об'єктами амортизацію, а отже, виключити негативний вплив цього фактору на формування собівартості продукції, робіт, послуг [1].

Іноді підприємствам доводиться тимчасово відмовитися від експлуатації власних виробничих потужностей. Причин цьому багато, але найтипівіша – економічна неефективність (збитковість) використання об'єктів. У таких ситуаціях, як правило, удаються до консервації цих обтяжуючих основних засобів, аби хоч якось скоротити експлуатаційні витрати та/або забезпечити схоронність майна до кращих часів.

Порядок підготовки до консервації, її проведення та розконсервації основних засобів встановлено в Положенні № 1183. Цей документ обов'язковий виключно для підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, а також засновані на державній власності. Для інших він має рекомендаційний характер.

За визначенням зі згаданого документа, консервація основних засобів – це комплекс заходів, спрямованих на довгострокове (але не більше як три роки) зберігання таких активів у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності з можливістю подальшого відновлення їхнього функціонування.

Під час консервації основні засоби підприємства приводять у стан, що забезпечує збереження технологічного обладнання, будівель і споруд, а також безпеку технічного персоналу й населення, охорону довкілля. У такий «комплекс заходів» уписуються не лише «активні» дії підприємства – «консерватора» з виведення об'єктів з експлуатації та їхньої охорони, але й передача основних засобів на зберігання іншим підприємствам за відповідними цивільно-правовими угодами.

Положення № 1183 обмежує строк консервації основних засобів трьома роками. Очевидно, що з його впливом основні засоби слід розконсервувати та прийняти рішення про їхню подальшу долю (експлуатацію чи ліквідацію). Підприємства для яких указаний нормативно-правовий акт не є обов'язковим, можуть консервувати основні засоби і на більш тривалий строк. Тим паче таке право для певних об'єктів прописано на законодавчому рівні (наприклад, можливість понад трирічної консервації меліоративних систем та окремих об'єктів їхнього інженерної інфраструктури закріпленої в п.1.3 Положення № 139).

Але в будь-якому разі рішення про довготривалу консервацію майна слід старанно обґрунтувати та задокументувати. Адже в протилежному випадку контролери неодмінно цікавитимуться цим аспектом, особливо щодо правомірності віднесення до податкових затрат витрат на утримання таких основних засобів протягом терміну, що перевищує три роки.

За загальним правилом (для підприємств, які не підлягають під особливі критерії), підставою для консервації основних засобів вважається рішення платника податку. За приписами п.146.18 Податкового Кодексу України

виведення з експлуатації будь-якого об'єкта основних засобів здійснюється, зокрема, за результатами консервації на підставі наказу керівника підприємства [1].

Враховуючи, що на всі об'єкти основних засобів, які є у розпорядженні сільськогосподарських підприємств, амортизація нараховується незалежно від інтенсивності їхнього використання.

Це призводить до завищення собівартості продукції за умови, що певна частина основних засобів не бере участі у виробництві. У зв'язку з цим, на нашу думку, доцільно в таких випадках їх законсервувати, що дає змогу підприємству не нараховувати за цими об'єктами амортизацію, а отже, виключити негативний вплив цього фактору на формування собівартості продукції, робіт, послуг.

Консервація основних засобів підприємств – це комплекс заходів, спрямованих на тривале (але не більш ніж три роки) зберігання основних засобів підприємства у випадку припинення виробничої та іншої господарської діяльності з можливістю подальшого відновлення і функціонування.

Основні засоби підприємства можуть бути законсервовані, якщо за техніко-економічним обґрунтуванням подальше використання їх у виробництві визнане тимчасово недоцільним.

Для здійснення робіт у сільськогосподарських підприємствах з консервації основних засобів: необхідно скласти Акт про тимчасове виведення основних засобів з виробничого процесу та їх консервацію, що затверджується керівником підприємства.

Виведення з експлуатації об'єкта основних засобів у зв'язку з консервацією пропонуємо відображати відповідним записом: або шляхом відкриття додаткових субрахунків другого порядку до субрахунків 103 – 106, або відображенням таких основних засобів на відповідних рівнях аналітичного обліку субрахунків 103 – 106.

Отже, переведення на консервацію основних засобів, які тимчасово не використовуються у виробничому процесі підприємства, забезпечить достовірне відображення витрат в бухгалтерському обліку.

Формування повної та достовірної інформації про діяльність підприємства і його майновий стан, необхідний для внутрішніх і зовнішніх користувачів, – це одне з головних завдань бухгалтерського обліку.

Для вирішення цього завдання необхідно мати чітке уявлення про стан та вартість активів підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі активів підприємств, як правило, займають основні засоби, тому їх вартість найбільшою мірою впливає на показники діяльності підприємства.

Підприємству важливо обрати найкращий для конкретного об'єкта метод амортизації. Адже від обраного методу залежить сума амортизації, яка, у свою чергу, впливає на величину витрат підприємства, і в підсумку, – на фінансовий результат його діяльності.

Методи амортизації які застосовуються в підприємствах Звенигородського району розглянемо в таблиці 1.

Майже усі підприємства Звенигородського району використовують прямолінійний метод нарахування амортизації. Тому що прямолінійний метод

один з найчастіше використовуваних методів амортизації. Суму амортизації він ставить у залежність від строку корисного використання. СТОВ «Гусакове» використовує метод зменшення залишкової вартості, ПСП «Звенигора» – метод прискореного зменшення залишкової вартості, СТОВ «Злагода» – кумулятивний метод, СТОВ «МТС – Морал» – виробничий метод нарахування амортизації.

1. Методи нарахування амортизації сільськогосподарських підприємств Звенигородського району

Сільськогосподарські підприємства	Прямо-лінійний	Зменшення залишкової вартості	Прискореного зменшення залишкової вартості	Кумулятивний	Виробничий
СТОВ «Гусакове»		+			
СТОВ «Злагода»				+	
СТОВ ім.Ватутіна	+				
СТОВ ім.Гришка	+				
СТОВ «Стебне»	+				
СТОВ «МТС – Морал»					+
СТОВ «Мизинівське»	+				
СВК «Козацький»	+				
ТОВ «Звенигородське племпідприємство»	+				
ТОВ «Олдіс»	+				
СФГ «Терещенко»	+				
СФГ «Світлана»	+				
СФГ «Володимир»	+				
СФГ «Лисяного»	+				
ТОВ «Садагро»	+				
ПП «Урос»	+				
ПСП «Звенигора»			+		
СТОВ «Неморож»	+				

СТОВ «Стебне» використовує прямолінійний метод нарахування амортизації. У табл. 2 наведено методику нарахування амортизації на основний засіб (олійня).

Первісна вартість олійні, придбаної у грудні 2007 року дорівнює 18 тис. грн. Строк корисного використання 5 р. Ліквідаційна вартість 1 тис. грн.

2.Нарахування амортизації на олійню (за прямолінійним методом)

Звітний період	Первісна вартість, тис. грн.	Річна сума амортизації, тис. грн.	Накопичений знос, тис. грн.	Залишкова вартість, тис. грн.
2008 р.	18	3,4	3,4	13,6
2009 р.	18	3,4	6,8	10,2
2010р.	18	3,4	10,2	6,8
2011 р.	18	3,4	13,6	3,4
2012 р.	18	3,4	17,0	1,0

Кожний метод амортизації поряд з плюсами має свої недоліки. Проаналізувавши усі переваги та недоліки кожного методу підприємства повинні самостійно обирати найкращий для конкретного об'єкта метод амортизації. Адже від обраного методу залежить сума амортизації, яка, у свою чергу, впливає на величину витрат.

Висновки. Відсутність достовірної облікової інформації може призвести до формування даних, що в спотвореному вигляді відображають фінансово-майновий стан підприємства. Саме облікова інформація дозволить сформулювати загальну концепцію ефективності управління основними засобами у аграрних підприємствах. Таким чином, достовірна оцінка вартості основних засобів та, за необхідності, переоцінка їх вартості, а також відображення бухгалтерських проведення щодо наявності та руху необоротних активів запобігатиме допущенню помилок, що дозволить уникнути нарахування штрафних санкцій за порушення методичних рекомендацій з обліку основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук Є. Консервація основних засобів: механізм, бухгалтерський та податковий облік / Є. Бойчук // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — № 51. — С. 6-11.
2. Борисюк О. Бухгалтерський облік основних засобів в умовах реформування податкового законодавства / О. Борисюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2011. — № 130. — С. 47-50.
3. Венгерук Н.П. Визнання основних засобів у фінансовому та податковому обліку / Н. П. Венгерук // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2013. — січень. — С. 34.
4. Гуренко Т.О. Інвентаризація на підприємстві // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2013. — травень. — С. 21.
5. Гуренко Т.О. Особливості переоцінки основних засобів / Т.О. Гуренко // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2012. — липень. — С. 18.
6. Блоха А.В. Поліпшення забезпечення матеріально-технічними ресурсами аграрного виробництва / А.В. Блоха // Економіка АПК. — 2009. — № 2. — С. 56-60.
7. Джаферова Л.Р. Відображення результатів переоцінки основних засобів в обліку та фінансової звітності підприємства / Л.Р. Джаферова // Економічний форум // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkfor/2012_2/75.pdf.
8. Задорожний З. Проблемні питання обліку руху матеріальних необоротних активів / З. Задорожний // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — № 10. — С. 12-16.
9. Іванова Н.А. Актуальні питання обліку і аудиту основних засобів / Н. А. Іванова., А. А. Славгородська, Л. В. Білявська // Зб. наук. Праць Подільського ДАТУ затверд. постановами президії ВАК України – 2012. — С. 546-549
10. Податковий Кодекс України зі змінами, внесеними згідно із Законами N 3292-VI (3292-17) від 21.04.2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113292.html.

Одержано 16.09.2013 р.

Аннотація

Н.А. Шевченко

Проблемы и пути совершенствования учета основных средств в сельскохозяйственных предприятиях

В статье проанализировано действующую систему учета основных средств в сельскохозяйственных предприятиях Звенигородского района. Предложено, чтобы основные средства, которые не используются в производстве продукции на срок до трех лет консервировать с целью уменьшения себестоимости сельскохозяйственной продукции. Обоснована фактическая необходимость отображать достоверную стоимость основных средств для избегания ошибок, чтобы уменьшить штрафные санкции за нарушения в учете.

Ключевые слова: учет, затраты, основные средства, консервация, методы начисления амортизации, стоимость, переоценка.

Annotatin

N.O. Shevchenko

Problems and ways of improvement accounting of fixed assets in agricultural enterprises

The article analyzes the current system of fixed assets accounting in agricultural enterprises of Zvenyhorodka district. It is suggested that the fixed assets that are not used in production for up to three years should be preserved in order to reduce the cost of agricultural products. The actual need to display accurate value of fixed assets to avoid errors for reducing penalties for violations in the account is substantiated.

Keywords: accounting, expenses, fixed assets, preservation, depreciation methods, cost, revaluation.

УДК 658.15

РИНКОВА ВАРТІСТЬ БІЗНЕСУ, ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В.О. Непочатенко, аспірант

Уманський національний університет садівництва

Розглянуто алгоритм методики оцінки ринкової вартості бізнесу реципієнта, що ґрунтується на комбінованому підході, згідно з яким розраховуються ретроспективні, поточні та прогнозні дані комплексного показника ринкової вартості бізнесу, необхідного для розрахунку рівня інвестиційної безпеки реципієнта.

Ключові слова: інвестиційні потоки, потоковий підхід, реципієнт, інвестор, ринкова вартість

В умовах відновлення посткризової економіки та деструктивної дії факторів зовнішнього оточення вирішення проблем розвитку вітчизняних підприємств неможливе без залучення додаткового капіталу у вигляді інвестиційних потоків,